

การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ

กลุ่มแม่และเด็ก

ปีงบประมาณ 2560 และ ปี 2561

กรอบแนวคิดและแนวทางการดำเนินงาน มหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต (The Miracle of 1,000 Days: Maternal and Child Nutrition, Growth and Development)

1,000 วันแรกของชีวิต

ทารกในครรภ์ตั้งแต่
เริ่มปฏิสนธิ

เด็กแรกเกิด ถึง
อายุ 2 ปี

กลุ่มเป้าหมาย

หญิงตั้งครรภ์
(270 วัน)

เด็ก
อายุ 0-6 เดือน
(180 วัน)

เด็ก
อายุ 6 เดือน – 2 ปี
(550 วัน)

แนวคิด

บูรณาการสุขภาพและเพิ่มกิจกรรมทางสังคมโดย อปท. /ภาคีเครือข่าย ร่วมลงทุนและมีส่วนร่วม

บูรณาการโภชนาการ การเล่น
การนอน สุขภาพช่องปาก
สุขาภิบาลอาหารและน้ำ การ
อ่านเล่นนิทาน ฝึกรวินัย มีทักษะ

ANC, WCC,
ครอบครัวคุณภาพ
โดยใช้กลไกPCC
และ MCH board

- คณะกรรมการพัฒนา
คุณภาพชีวิตระดับ
อำเภอ (พชอ.)
- มาตรการทางสังคม

- สูงดีสมส่วน
(สมส่วน=ไม่อ้วน ไม่ผอม)
- พัฒนาการสมวัย

เยี่ยมบ้านหญิงตั้งครรภ์ และเด็กแรกเกิด-2 ปี เพื่อติดตามการบริโภคอาหารและให้คำแนะนำอาหารตามวัย ส่งเสริมพัฒนาการ
สุขาภิบาลอาหารและน้ำ สุขภาพช่องปาก กิจกรรมทางกาย และการนอน เดือนละ 1 ครั้ง/ครอบครัว
โดยทีม PCC/ รพช./ รพ.สต./ อสม.

นโยบายมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต

ขับเคลื่อนมหัศจรรย์ 1000 วันแรกของชีวิต ทั่วประเทศ โดยใช้กลไก คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.)

สถานบริการสาธารณสุขทุกแห่ง จัดให้มีบริการกิจกรรมสำคัญตาม มาตรฐานอนามัยแม่และเด็กอย่างมีคุณภาพ และยกระดับบริการ

ผลักดันให้ชุมชน ท้องถิ่น ภาคีเครือข่าย ร่วมลงทุนและมีส่วนร่วมใน การส่งเสริมให้เด็กอายุ 0-2 ปี สูงดีสมส่วนและพัฒนาการสมวัย

หญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร และเด็กอายุ 0-2 ปี ทุกคน ได้รับบริการ ตามกิจกรรมสำคัญทั้งในสถานบริการสาธารณสุขและชุมชน/หมู่บ้าน

แนวทางการขับเคลื่อนมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต

บทบาทเขตสุขภาพ/ระดับจังหวัด/ระดับอำเภอ

1. กำหนดและประกาศนโยบายมหัศจรรย์ 1,000 วัน
2. จัดทำระบบและกลไกการบริหารจัดการและการขับเคลื่อนมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต ผ่าน พชอ.
3. จัดทำและดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการขับเคลื่อนมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต
4. วางแผนเรื่องอัตรากำลังบุคลากรให้ครอบคลุมและเหมาะสมต่อการขับเคลื่อน
5. เพิ่มบทบาทนักโภชนาการของโรงพยาบาลทุกระดับในการให้คำแนะนำปรึกษาทางโภชนาการ
6. จัดทำแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับให้มีความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านโภชนาการ
7. สร้างกระแสสังคมและสื่อสารสาธารณะทุกช่องทาง
8. พัฒนาคุณภาพระบบข้อมูลสุขภาพสตรีและเด็กปฐมวัยให้ครอบคลุม ถูกต้อง และทันเวลา
9. รวบรวม best practice เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และส่งให้ศูนย์อนามัย เพื่อส่งต่อมายังสำนักโภชนาการ

แนวทางการขับเคลื่อนมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต

บทบาทระดับตำบล

1. จัดทีมพัฒนาเด็กและครอบครัวระดับตำบลและหมู่บ้าน
2. พัฒนาศักยภาพทีมพัฒนาเด็กและครอบครัวระดับตำบลและหมู่บ้านให้มีความรู้และทักษะ
3. จัดทำและดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการขับเคลื่อนมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต
4. จัดทำทะเบียนรายชื่อหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร เด็กอายุ 0-5 เดือน เด็กอายุ 6-11 เดือน เด็กอายุ 1-2 ปี ทุกคน (type 1 และ 3) เป็นรายหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน
5. จัดทำแผนที่เดินดินระบุกลุ่มเป้าหมาย พร้อมรายชื่ออสม.ที่รับผิดชอบ

หญิงตั้งครรภ์(270 วัน)

ANC คุณภาพตามชุดสิทธิประโยชน์

- ฝากท้องก่อน 12 สัปดาห์ และฝากครรภ์คุณภาพ 5 ครั้ง
- ฝากะวังและติดตามน้ำหนักหญิงตั้งครรภ์ทุกคนและทุกครั้งที่มาใช้บริการANC
- ประเมินพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารทุกคนและทุกครั้งที่มาใช้บริการANC
- ให้คำแนะนำเรื่อง กิน กอด เล่น นอน ฝ้าดูฟัน เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันอุบัติเหตุ
- จ่ายยาเม็ดไอโอดีน เหล็ก โฟลิก แก่หญิงตั้งครรภ์ทุกคนตลอดการตั้งครรภ์
- ดูแลสุขภาพช่องปาก

ยกระดับบริการ

- สอนสาธิตให้แม่ทุกคนมีทักษะจุดกราฟโภชนาการหญิงตั้งครรภ์และแปลผลได้
- สอนสาธิตให้แม่ทุกคนมีทักษะจัดอาหารหญิงตั้งครรภ์ที่เหมาะสม
- ฝึกแปรงฟันแบบลงมือปฏิบัติ และ plaque control
- จ่าย Progesterone เพื่อลด Preterm
- สร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ
- เยี่ยมบ้านโดยทีม PCC/ รพช./ รพ.สต./ อสม./ ทีมพัฒนาเด็กและครอบครัว

ยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น ภาคีเครือข่าย

- แจกนมหญิงตั้งครรภ์ 90 วัน 90 กล่อง หรือไข่ 90 วัน 90 ฟองในไตรมาส 3 หรืออาหารที่ให้พลังงานและโปรตีนสูง
- ค้นหาหญิงตั้งครรภ์ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการก่อน 12 สัปดาห์
- มีมาตรการทางสังคมในชุมชนเพื่อส่งเสริมโภชนาการ กิจกรรมทางกาย สุขภาพช่องปาก

เด็กอายุ 0-6 เดือน (180 วัน)

WCC คุณภาพตามชุดสิทธิประโยชน์

- ฟื้นฟูการดำเนินงานตามบันได 10 ขั้น สู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560
- ฝ้าระวังและติดตามการเจริญเติบโตของเด็กทุกคนและทุกครั้งที่มา WCC
- ประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กทุกคนและทุกครั้งที่มา WCC
- ให้คำแนะนำเรื่อง นมแม่ อาหารหญิงให้นมบุตร กอด เล่น เล่า นอน ฝ้าดูฟัน เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันอุบัติเหตุ
- จ่ายยาเม็ดไอโอดีน เหล็ก โฟลิก หญิงหลังคลอดทุกคนในช่วงที่ให้นมลูก 6 เดือน

ยกระดับบริการ

- สอนสาธิตให้แม่ทุกคนมีทักษะการจัดการจัดอาหารหญิงให้นมบุตรที่เหมาะสม
- สอนสาธิตให้แม่ทุกคนมีทักษะจุดกราฟการเจริญเติบโตและแปลผล
- ฝ้าระวังและติดตามพัฒนาการ โดยพ่อแม่/ผู้เลี้ยงดูเด็กใช้คู่มือ DSPM
- สร้างพ่อแม่/ผู้เลี้ยงดูเด็กให้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ
- เยี่ยมบ้านโดยทีม PCC/ รพช./ รพ.สต./ อสม./ ทีมพัฒนาเด็กและครอบครัว

ยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น ภาคีเครือข่าย

- แจกนมหญิงให้นมบุตร 90 วัน 90 กล่อง หรือไข่ 90 วัน 90 ฟอง หรืออาหารที่ให้พลังงานและโปรตีนสูง
- ฝ้าระวังและติดตามส่วนสูงน้ำหนักเด็กทุกคนในชุมชน ทุก 3 เดือน
- มีมมนมแม่ในสถานประกอบการ/หน่วยงานราชการ
- มีมาตรการทางสังคมในชุมชนเพื่อส่งเสริมโภชนาการ กิจกรรมทางกาย สุขภาพช่องปาก

เด็กอายุ 6 เดือน-2 ปี (550 วัน)

WCC คุณภาพตามชุดสิทธิประโยชน์

- คัดกรอง ส่งเสริม ติดตาม และกระตุ้นพัฒนาการเด็กโดยใช้ DSPM/TIDA4I
- เฝ้าระวังและติดตามส่วนสูงน้ำหนักเด็กทุกคนทุกครั้งที่มารับบริการWCC
- ประเมินพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารทุกคนทุกครั้งที่มารับบริการWCC
- ให้คำแนะนำเรื่อง กิน กอด เล่น เล่า นอน ฝ้าดูฟัน เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันอุบัติเหตุ
- จ่ายยาน้ำเสริมธาตุเหล็ก ทุกคน
- ดูแลสุขภาพช่องปาก

ยกระดับบริการ

- สอนสาธิตให้แม่ทุกคนมีทักษะการจัดการอาหารทารกและเด็กอายุ 1-2 ปี
- สอนสาธิตให้แม่ทุกคนมีทักษะจุดกราฟการเจริญเติบโตและแปลผล
- ฝึกทักษะการแปรงฟันให้เด็กแบบลงมือปฏิบัติ (hand on) และการตรวจฟันเด็กด้วยตนเอง
- ฝึกพ่อแม่/ผู้เลี้ยงดูเด็กใช้คู่มือ DSPM ในการเฝ้าระวังและติดตามพัฒนาการ
- สร้างพ่อแม่/ผู้เลี้ยงดูเด็กให้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ
- สนับสนุนแปรงสีฟันอันแรก (เด็กอายุ 6 เดือน)
- เยี่ยมบ้านโดยทีม PCC/ รพช./ รพ.สต./ อสม./ ทีมพัฒนาเด็กและครอบครัว

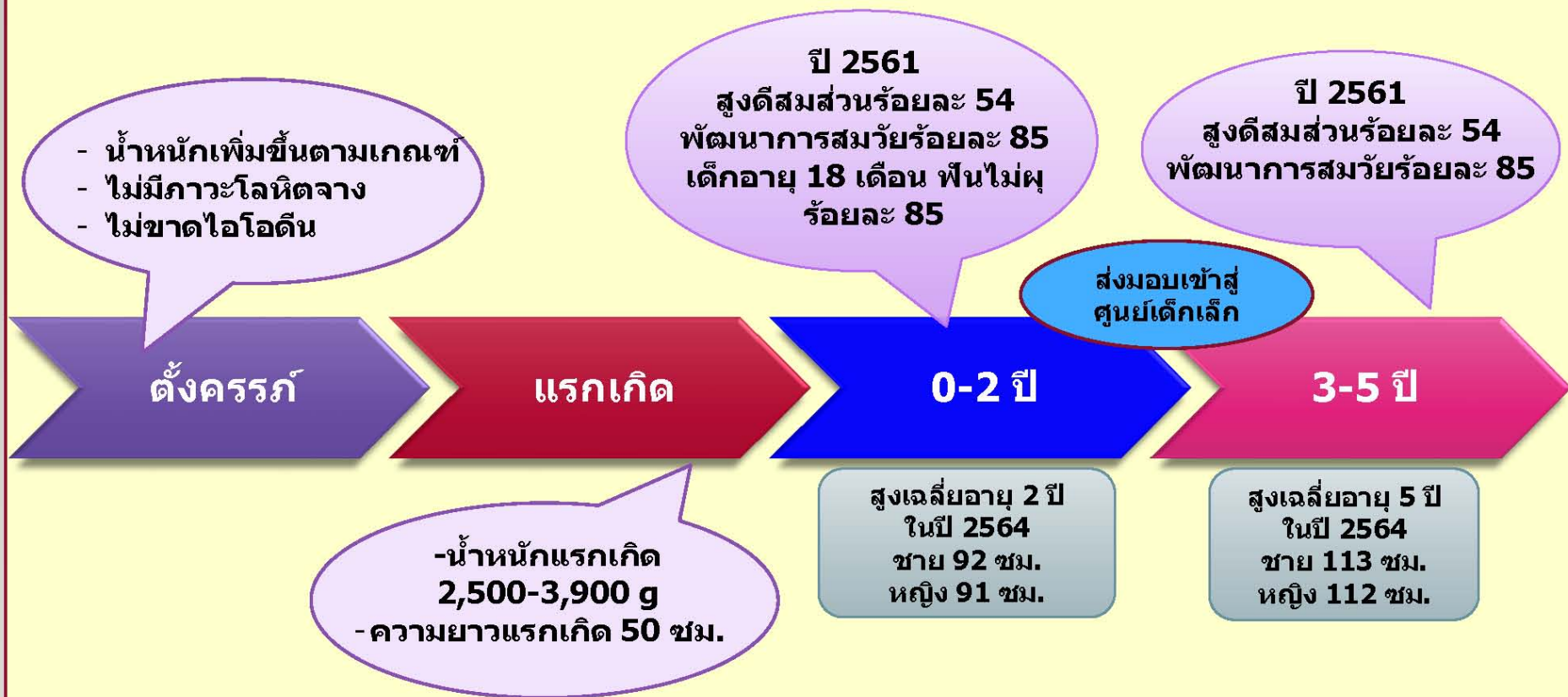
ยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น ภาคีเครือข่าย

- แจกไขให้กับเด็กอายุ 6 เดือน - 2 ปี วันละ 1 ฟอง และแจกนมให้กับเด็กอายุ 1-2 ปี วันละ 1 กล่อง หรืออาหารที่ให้พลังงานและโปรตีนสูง
- เฝ้าระวังและติดตามส่วนสูงน้ำหนักเด็กทุกคนในชุมชน ทุก 3 เดือน
- จัดให้มีลานเล่น/ พื้นที่ที่เอื้อต่อการเล่น
- มีมมมแม่ในสถานประกอบการ/หน่วยงานราชการ
- มีมาตรการทางสังคมในชุมชนเพื่อส่งเสริมโภชนาการ กิจกรรมทางกาย สุขภาพช่องปาก

ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

ด้านสาธารณสุข

- ❖ ลดปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อและเสียชีวิตก่อนวัยอันควรอันเนื่องมาจากการขาดสารอาหาร
- ❖ ลดความเสี่ยงต่อโรคอ้วนและโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเมื่อเป็นผู้ใหญ่
- ❖ ลดค่ารักษาพยาบาล
- ❖ ตัดวงจรของการถ่ายทอดการขาดอาหารและโรคเรื้อรังในรุ่นลูกรุ่นหลาน

ด้านเศรษฐกิจ

- ❖ เพิ่มรายได้
- ❖ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
- ❖ ผลผลิตภาพ (productivity) สูง
- ❖ ตัดวงจรความยากจนและความหิวโหย

การลงทุนใน
โปรแกรมโภชนาการแม่และเด็ก
จะได้กลับคืนมา 50 เท่า

ประโยชน์ที่
ได้รับจาก
เด็กอายุ 0-5 ปี
สูงที่สุด

ด้านสังคม

เด็กมีศักยภาพและ
คุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

ด้านการศึกษา

มีระดับเขาวนปัญญาดี
ส่งผลต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา